

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет комп'ютерних наук,
управління та адміністрування
Кафедра публічного управління
та менеджменту природоохоронної
діяльності

Бакалаврська кваліфікаційна робота

на тему: Проблеми та перспективи відродження курортно-рекреаційних
територій

Виконав студент 4 року навчання
групи У-41
напряму 073 «Менеджмент»
Хоу Бо

Керівник асистент
Соколовська Валентина Олегівна

Консультант к.е.н., доцент
Колонтай Світлана Миколаївна

Рецензент к.геогр.н., доцент
ОДЕКУ
Нажмудінова Олена Миколаївна

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет комп'ютерних наук, управління та адміністрування
Кафедра публічного управління та менеджменту природоохоронної діяльності
Рівень вищої освіти бакалавр
Спеціальність 073 «Менеджмент»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Павленко О.П.
“ 21 ” квітня 2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА БАКАЛАВРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Хоу Бо

(прізвище, м. 'я, по батькові)

Тема роботи Проблеми та перспективи відродження курортно-рекреаційних територій

керівник роботи Соколовська Валентига Олегівна, асистент кафедри публічного управління та менеджменту природоохоронної діяльності
(прізвище, м. 'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від “21” квітня 2020 року №42-С

2. Строк подання студентом роботи 2 червня 2020 року

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні акти, дані статистичного обліку, спеціальна наукова література та періодичні видання

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 Одеські лимани: сучасний стан і перспективи їх використання та охорони

2 Аналітична оцінка існуючого стану курортно-рекреаційної зони Куяльник

3 Інвестиційні механізми забезпечення екологізації розвитку курорту

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1 Морфометрична характеристика Одеських лиманів

2 Вартість номерів курорту «Куяльник»

3 Паспорт «Регіональної програми збереження і відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману на 2019-2023 роки»

4 Основні завдання національних природних парків

5 Класифікація зон національних природних парків

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
3	Колонтай С.М., доцент		

7. Дата видачі завдання 21 квітня 2020 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1	Робота з літературними джерелами	21.04-26.04.20	70	задовільно
2	Робота над розділом 1 «Одеські лимани: сучасний стан і перспективи їх використання та охорони»	27.04-7.05.20	75	добре
3	Робота над розділом 2 «Аналітична оцінка існуючого стану курортно-рекреаційної зони Куяльник»	8.05-18.05.20	73	задовільно
4	Рубіжна атестація	11.05-16.05.20	74	добре
5	Робота над розділом 3 «Інвестиційні механізми забезпечення екологізації розвитку курорту»	19.05-30.05.20	74	добре
6	Оформлення роботи	31.05-1.06.20	90	відмінно
7	Здача роботи на кафедру	02.06.20		
8	Перевірка на плагіат	07.06.20		
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)		76	добре

Студент _____ Хоу Бо
(підпис) (прізвище та ініціали)Керівник проекту _____ Соколовська В.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ОДЕСЬКІ ЛИМАНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ.....	7
1.1 Походження лиманів і їх загальна характеристика.....	7
1.2 Стан курортно-рекреаційної зони Куяльник.....	8
1.3 Оцінка існуючого стану Хаджибейського лиману.....	16
РОЗДІЛ 2 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ІСНУЮЧОГО СТАНУ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ЗОНИ КУЯЛЬНИК.....	18
2.1 Аналіз стану санаторно-курортного комплексу.....	18
2.2 Оцінка впливу господарської діяльності на довкілля.....	23
2.3 Регіональна програма збереження і відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману.....	29
РОЗДІЛ 3 ІНВЕСТИЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ КУОРТУ.....	39
3.1 Напрями розвитку інвестиційної політики та екологічного підприємництва.....	39
3.2 Обґрунтування створення національного природного парку «Куяльницький».....	45
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	57

ВСТУП

Одеська міська агломерація має значний рекреаційно-природоресурсний потенціал, який вимагає захисту та збереження. Так, серед основних факторів рекреаційного комплексу, найзначнішим є море та приморське розташування території. Серед інших джерел – лікувальні грязі, мінеральні води, ропу лиманів та озер, унікальні природні комплекси тощо. Загальна протяжність морського узбережжя, з урахуванням лиманів, в Одеській області становить 394 км, протяжність морських пляжів Одеського регіону 175 км, що складає 44,4% від загальної протяжності узбережжя з врахуванням лиманів.

Головною ресурсною базою курортної галузі Одеської міської агломерації є Куяльницький лиман, який належить до групи закритих лиманів і є одним з найстародавніших на території північно-західного Причорномор'я. Він є важливим рекреаційним і бальнеологічним об'єктом державного та світового значення та має унікальний природний потенціал.

Його унікальний бальнеологічний потенціал має неоціненне значення для зміцнення здоров'я населення. В даний час внаслідок глобальних кліматичних змін і посилення антропогенного тиску екосистема Куяльницького лиману знаходиться під загрозою знищення, водойма практично втратила свій колишній вигляд, а якість природних ресурсів постійно погіршується.

Згідно з затвердженою Концепцією сталого розвитку населених пунктів України повинна «розширювати систему приміських природоохоронних територій з подвійною функцією: як легенів міст та зон короткочасового відпочинку». На сьогодні в Україні значною проблемою є збереження унікальних курортних зон прибережних територій. Саме до таких територій відноситься рекреаційна зона Куяльницького лиману, яка має вагомні переваги в екологізації прибережних територій. Аналіз чинників, що впливають на інвестиційну привабливість прибережних територій, дозволяє

зробити висновки, що найбільшу привабливість та попит на рекреаційні послуги мають ті зони, де стан довкілля та якість природних ресурсів найкращі, а витрати на розвиток інженерно-транспортної інфраструктури – найнижчі.

Великий внесок у вивчення Одеських лиманів внесли Е. М. Брусилівський, Е. С. Бурксер, А. С. Васильєв, М. О. Загоровській, Н. С. Лобода і О. М. Гриб, М. Ш. Розенгурт, В. В. Филипович.

Дослідження регіональних курортно-рекреаційних завдань повинно ґрунтуватися на загальнодержавних напрямках і тенденціях розвитку курортно-рекреаційних територій, оскільки без врахування цих аспектів неможливо реально визначити необхідні параметри їх розвитку курортно-рекреаційних територій.

Куяльницький лиман належить до групи закритих лиманів північно-західного Причорномор'я, відокремлений від Чорного моря пересипом. Є водоймою загальнодержавного значення, відомий як важливий рекреаційний і бальнеологічний об'єкт державного значення. Високі лікувальні властивості мають унікальні грязі і ропа лиману. Однак за останнє десятиріччя екологічний стан Куяльницького лиману характеризується як кризовий через катастрофічне обміління водойми, що призвело до підвищення солоності ропи. У зв'язку з цим виникла загроза повного зникнення лиману та втрати запасів лікувальних ресурсів, а також своєрідної флори і фауни водойми.

В бакалаврській кваліфікаційній роботі надано аналітичну оцінку існуючого стану курортно-рекреаційної зони Куяльник, проаналізовано законодавче поле щодо екологічної санації території, розглянуто інвестиційні механізми забезпечення екологізації розвитку курорту.

ВИСНОВКИ

Значна частина продуктивних ресурсів, що мають виняткове природне, історичне, культурне та економічне значення, локалізовані на прибережних територіях, і саме тому ці території з давніх часів приваблювали людей для проживання і діяльності. За останні десятиліття традиційна система природокористування та його регулювання в прибережних регіонах проявила себе як не спроможна протистояти таким явищам і тенденціям, як надмірна експлуатація і деградація прибережних водних і суходільних екосистем, посилення забруднення та зберігання відходів, привнесення чужорідних видів та ін. Але сподіваючись на збалансований розвиток, не можна використовувати ресурсів більше, ніж прибережні екосистеми здатні відтворити, й не можна в них депонувати відходів більше, ніж вони здатні асимілювати. Тобто, можна сподіватися на довготривалий розвиток прибережних територій лише на принципах стійкого розвитку. Саме тому раціоналізація управління природокористуванням та й взагалі всією діяльністю в прибережних зонах не може не зважати на принцип обмежень і має бути спрямована на гармонізацію економічних, соціальних та екологічних аспектів людської діяльності.

Куяльницький і Хаджибейський лимани, незважаючи на спільне походження, різко відрізняються між собою. Куяльницький лиман, отримуючи обмежене річкове харчування, і в зв'язку з кліматичними змінами, - висихає. Водний режим і рівень Хаджибейського лиману формується і підтримується, в основному, за рахунок припливу очищених стічних вод СБО «Північна». Разом зі стічними водами в лиман надходять нафтопродукти, біогенні речовини і бактерії групи кишкової палички. Для відновлення цієї водойми необхідно істотно поліпшити якість очищення стічних вод СБО «Північна».

Згідно з затвердженою Концепцією сталого розвитку населених пунктів України повинна «розширювати систему приміських природоохоронних

територій з подвійною функцією: як легенів міст та зон короткочасового відпочинку». На сьогодні в Україні значною проблемою є збереження унікальних курортних зон прибережних територій. Саме до таких територій відноситься рекреаційна зона Куяльницького лиману, яка має вагомі переваги в екологізації прибережних територій. Аналіз чинників, що впливають на інвестиційну привабливість прибережних територій, дозволяє зробити висновки, що найбільшу привабливість та попит на рекреаційні послуги мають ті зони, де стан довкілля та якість природних ресурсів найкращі, а витрати на розвиток інженерно-транспортної інфраструктури - найнижчі.

Ринкова модель економіки вимагає розробки принципово нових підходів до формування організаційно-економічного механізму розвитку курортно-рекреаційних територій. Даний процес досить складний і потребує серйозної перебудови економічних і соціально-екологічних відносин у цьому контексті. Загострюється необхідність розробки та вдосконалення механізмів державного регулювання та фінансової підтримки рекреаційної сфери. Більш пильної уваги і глибокого аналізу вимагають процеси приватизації та акціонування, які здійснюються не завжди відповідно до існуючої правової та нормативної бази. Відсутній реальний механізм залучення інвестицій в об'єкти курортно-рекреаційного комплексу, зберігаються екстенсивні, малоефективні методи використання рекреаційних ресурсів.

Відповідно до прогностичних розрахунків на базі використання ресурсного потенціалу курортно-рекреаційних територій (який складає 9,1 млн. га.). Україна має можливість надати майже всьому населенню країни необхідний повноцінний відпочинок, крім того значні можливості для розвитку міжнародного туризму за умови забезпечення екологічної придатності рекреаційно-оздоровчих зон.

Дослідження регіональних курортно-рекреаційних завдань повинно ґрунтуватися на загальнодержавних напрямках і тенденціях розвитку курортно-рекреаційних територій, оскільки без врахування цих аспектів

неможливо реально визначити необхідні параметри їх розвитку курортно-рекреаційних територій.

Незадовільний екологічний стан свідчить про депресивність курортно-рекреаційної території. Необхідно вирішити ці проблемні питання шляхом віднесення курорту Куяльник та територій прилеглих до нього до Списку об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Першим кроком до цього є створення національного природного парку.

Покращення ситуації залежить від економічної ситуації в державі, що, з одного боку, фактично нівелює шанси на державну підтримку великомасштабних проектів та ініціатив, з іншого - вимагає підприємницької активності фірм, організацій. При цьому виникає потреба в проведенні системного екологічного аудиту території з визначенням всіх джерел забруднення та розробки на базі цього масштабного інвестиційного проекту – бізнес-плану розвитку території та санаторно-курортного комплексу «Куяльник». Для цього потрібно чітко визначити мету реалізації проекту, обґрунтувати всі його складові, розробити маркетингову стратегію та розрахувати всі можливі ризики.

Для сталого функціонування курорту необхідне створення відповідної нормативної бази, яка складається із системи стандартів та інших нормативних документів, моніторингу ресурсного потенціалу та нормативно-правових актів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Адобовська М.В. Сучасний природоохоронно-екологічний стан чорноземних ґрунтів узбережно-схилових територій лиманів північно-західного Причорномор'я / Адобовська М.В. // Вісник ОНУ Том 14. Випуск 7. 2009р.
2. Архангельский А. Л., Страхов Н. М. Геологическое строение и история развития Черного моря. М.: Изд-во АН СССР, 1938. 226 с.
3. Брусиловский Е. М. Одесские лиманы и их лечебные свойства. Одесса – Москва: Изд-во журнала «Герпетическое обозрение, 1914. 167 с.
4. Гриб О. М. Історичні відомості про штучне повнення Куяльницького лиману водами інших вододілів Лимани північно-західного Причорномор'я: сучасний гідроекологічний стан, проблеми водного та екологічного менеджменту та шляхи їх вирішення, 1–3 жовтня 2014 р., Україна, м. Одеса. Одеса, 2014. С. 61–63.
5. Деградація водної екосистеми Куяльницького лимана і пути ее восстановления А. А. Эннан, Г. Н. Шихалиева, В. В. Адобовский, В. П. Герасимюк *Причорноморський екологічний бюлетень*. 2012. № 1 (43). С. 75–85.
6. Дорогунцов С.И., Куценко В.И., Ольшевский В.И., Гаврилюк Л.Ф. Перспективы рационального использования рекреационных ресурсов Украины в целях массового оздоровления населения//Проблемы развития рекреационного хозяйства в приморских регионах: Матер. IV междунар. науч.-практ.семинара "Экономико-экологические проблемы приморских регионов"(г.Южньш, 19 — 21 октября 1994 г.). Одесса, 1994. С.9 -11.
7. Дриневский Н.П. К концепции развития санаторно-курортного дела в Украине // Вестник физиотерапии и курортологии. 2002. № 2. С. 18 -120.
8. ДСТУ 4168-2003. Якість води. Визначання гострої летальної токсичності на морських ракоподібних (Crustacea) (ISO 14669:1999, MOD). Київ: Держстандарт України, 2004. 20 с.

9. Дятлов С. Є., Кошелев О. В., Запорожець С. О. Донні відкладення південної частини Хаджибейського лиману в умовах хронічного забруднення *Наук. записки Тернопільського нац. педагогічного ун-ту*. 2017. № 2 (69). С. 60–64.
10. Екологізація розвитку рекреаційних зон прибережної смуги / **За** науковою редакцією Т.П. Галушкіної. - Одеса - Саки: ІПРЕЕД НАН України - ПП «Підприємство «Фенікс», 2011. - 308 с.
11. Екологічна катастрофа: одеські чиновники знищують Куяльницький лиман [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://firstsocial.info/news/ekologichna-katastrofa-odeski-chinovniki-znishhuyut-kuyalnitskiy-liman> (дата звернення: 20.05.2020)
12. Екологія довкілля та безпека життєдіяльності, Науково-технічний журнал, засновник – ТОВ «Знання», гол. ред. О.Ю. Митропольський, 2008р. №2;
13. Екологія довкілля та безпека життєдіяльності, Науково-технічний журнал, 2007р. №3, 2008р.(№ 1-3).
14. Закон України "Про курорти" від 05.10. 2000 р. № 2026-ІІІ
15. Збірник нормативно-правових актів Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища. Відпов. редактор та упорядник. Н. Андрусевич. — Львів, 2004. — 192 с.
16. Комплексна програма охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки в Одеській області на 2014-2019 роки, затверджена рішенням обласної ради від 21 лютого 2014 року № 1021-VI [Електронний ресурс]. Режим доступу. oblrada.odessa.gov.ua (дата звернення: 23.05.2020)
17. Лобода Н. С., Гриб О. М. Гідроекологічні проблеми Куяльницького лиману та шляхи їх вирішення *Гідробіологічний журн.* – 2017. – Т. 53, № 4. – С. 95–104.
18. Микієвич М.М., Андрусевич Н.І., Будякова Т.О. Європейське право навколишнього середовища: Навчальний посібник.— Львів, 2004. —

256 с.

19. Москаленко В.Ф., Омецинський Б.Ф., Омелянець С.М., Бабов К.Д. Курортна галузь та перспективи її розвитку// Укр. бальнеол. журнал. 2001. №4.С.5 -14

20. Отчет о НИР «Мониторинг экологического состояния природных лечебных и рекреационно-оздоровительных ресурсов акватории и прибрежной территории Куяльницкого лимана. Одесса: Физико-химический ин-т защиты окружающей среды и человека, 2005. 140 с.

21. Панченко Т.Ф. Сучасний стан, проблеми збереження та перспективи розвитку оздоровчих і рекреаційних територій України // Экологические проблемы городов, рекреационных зон и природоохранных территорий: Сб.науч. статей. — Одесса: ОЦН-ТЗИ, 2000. С.79 -83

22. Полякова І.В. Теоретико-методологічні основи екологізації управління територіями обмеженого статусу використання (на прикладі курортно-рекреаційної зони Куяльник) / І.В. Полякова // Економічні інновації: зб. наук. Праць. Одеса, 2012. Вип. № 48. С. 185 - 191.

23. Полякова І.В. Теоретичні аспекти формування перспективних рекреаційних територій // І.В.Полякова / Вісник Хмельницького національного університету «Проблеми планування в ринкових умовах»: ІХ Міжнар. наук.-практ. конф.: зб. наук. праць. - Хмельницький, 2010. Вип. № 4. - Том 3(157). -С. 173 – 177.

24. Северо-западная часть Черного моря: биология и экология / Ю. П. Зайцев, Б. Г. Александров, Г. Г. Миничева. — Киев: Наукова думка, 2006. — 701 с.

25. Фитоценотическое регулирование природной рекреационной емкости территории курортного комплекса «Куяльник» (северо-западное Причерноморье) А. А. Эн- нан и др. Біологічний вісник МДПУ. 2012. № 3. С. 119–129.